

Saksliste for SRY- møte 9. februar 2012

Sted: Virke

Adresse: Henrik Ibsens gate 90, Solli Plass, Oslo [Kart](#)

Møteramme: 09:00 – 16:00

1. Godkjenning av dagsorden

2. Godkjenning av referat fra møtet 08.12.2012

3. Ledelsen i Udir orienterer om sentrale saker direktoratet jobber med

4. Vedtakssaker

SRY-sak 01-01-2012	Opplæringsssentre v/Olav Reiersen og Kari Fyhn, Udir
SRY-sak 02-01-2012	Rutiner og prosedyrer for endring i yrkesfaglige utdanningsprogram v/Olav Reiersen, Udir
SRY-sak 03-01-2012	Fagopplæring for voksne – Forsøk med realkompetansevurdering som alternativ til skriftlig eksamen på Vg3-nivå v/KD
SRY-sak 04-01-2012	Fagopplæring for voksne – Realkompetansevurdering v/Olav Reiersen, Udir
SRY-sak 05-01-2012	Oppnevning av SRY for perioden 2012 – 2016 v/Kjersti Flåten, KD
SRY-sak 06-01-2012	Oppnevning av faglige råd for perioden 2012 – 2016 v/Karl Gunnar Kristiansen, Udir
SRY-sak 07-01-2012	SRYs rapport 2008 -2012

5. Orienteringssaker

Muntlig

- Status i arbeidet med nasjonalt kvalitetsvurderingssystem for fag- og yrkesopplæringen, herunder den "nye Skoleporten", v/Karl Skaar og Kari Steenstrup, Udir

Skriftlig

Orienteringssaker som er kommet etter siste SRY-møte er lagt ut på nettsiden til sekretariatet for SRY og faglige råd: [Sekretariatet for SRY og faglige råd](#)

- Refernet systembeskrivelse 2011
- Beredskapsplan for lavkonjunkturer – Brev til arbeidsgruppas organisasjoner
- Regionale konferanser om vurdering for læring
- Høring – Valgfag og tid til elevrådsrelatert arbeid
- Årshjulet

6. Eventuelt

SRY-møte 1 -2012

Dato: 09.02.2012
Sted: Virke, Henrik Ibsens gate 90, Solli Plass, Oslo

SRY-sak 01-01-2012	Oppretting av opplæringscentre
Dokument	Til behandling
Innstilling	<ol style="list-style-type: none">1. SRY ser at muligheten for å opprette opplæringscentre er til stede innenfor dagens regelverk, og vil oppfordre bransjeorganisasjoner til å ta initiativ til og støtte oppretting og utprøving av nye opplæringscentre.2. SRY anbefaler at Kunnskapsdepartementet gir støtte til ett eller et begrenset antall forsøk med opplæringscentre i nye fag.3. SRY ber Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet om å arbeide videre med spørsmål om alle sider ved finansieringen av slike tilbud.4. SRY ber Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet utrede spørsmålet om en eventuell forpliktelse til å bruke opplæringscentre.
Vedlegg	Utkast til rapport <i>Opplæringscentre i fag- og yrkesopplæringen – en kartlegging</i>

Oppretting av opplæringscentre

Bakgrunnen for saken er Byggenæringens Landsforenings (BNL) henvendelse med forslag til endringer i fag og struktur i utdanningsprogram for bygg- og anleggsteknikk. Ett av punktene Utdanningsdirektoratet skulle jobbe videre med var forslaget om å opprette nasjonale eller regionale opplæringscentre for noen av fagene. SRY sluttet seg til at Udir selv skulle foreta denne utredningen. Utredningen er nå gjennomført. Vi ønsker innspill SRYs innspill til utredningen før den behandles internt i Utdanningsdirektoratet. Derfor er et utkast til utredning er vedlagt.

Konklusjon i rapporten

Hovedinntrykket fra intervjuene er at det er behov for opplæringscentrene som finnes i fag som har få søkere i hvert fylke. Fylkeskommunene, bedriftene og lærlingene er i all hovedsak fornøyd med tilbudene vi har sett nærmere på i denne undersøkelsen, og læringsutbyttet later til å være godt.

De fleste informantene fra fylkeskommunene mener at tilbudet som finnes i dag på fagopplærings siden er tilstrekkelig til å dekke etterspørselen. En av dem påpekte likevel at man egentlig ikke kan vite dette sikkert fordi ingen elever og lærlinger kan søke på tilbud som ikke finnes. Muligheten for å opprette opplæringscentre er til stede innenfor dagens regelverk, og BNLs henvendelse tyder på at det er et behov i markedet.

Forslag til vedtak

1. SRY ser at muligheten for å opprette opplæringscentre er til stede innenfor dagens regelverk, og vil oppfordre bransjeorganisasjoner til å ta initiativ til og støtte oppretting og utprøving av nye opplæringscentre.
2. SRY anbefaler at Kunnskapsdepartementet gir støtte til ett eller et begrenset antall forsøk med opplæringscentre i nye fag.
3. SRY ber Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet om å arbeide videre med spørsmål om alle sider ved finansieringen av slike tilbud.
4. SRY ber Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet utrede spørsmålet om en eventuell forpliktelse til å bruke opplæringscentre.

SRY-møte 1- 2012

Dato: 09.02.2012
Sted: Virke, Henrik Ibsens gate 90, Solli Plass, Oslo

SRY-sak 02-01-2012	Rutiner og prosedyrer for endring i yrkesfaglige utdanningsprogrammer
Dokument	Til behandling
Innstilling	<p>SRY setter ned en gruppe som får i oppgave å se på om og eventuelt hvilke tiltak som kan settes i verk for å få til en større mulighet for å etablere fag ut fra lokale behov eller ut fra nye akutte kompetansebehov i enkelt næringer.</p> <p>Gruppen bør innledningsvis klargjøre hva som er utfordringen og deretter eventuelt lage et mandat for arbeidet.</p> <p>Gruppen skal bestå av:</p> <ul style="list-style-type: none">- Astrid Moen Sund som representant for Utdanningsforbundet (leder).- Kristian Ilnes som representant for arbeidsgiversiden.- Mette Henriksen Aas som representant for arbeidstakersiden. <p>Sekretariatsfunksjonen ligger hos Utdanningsdirektoratet</p>

Har vi hensiktsmessige rutiner for etablering av nye fag?

På SRY-møtet 08.12.2011 var saken *Rutiner og prosedyrer for endring i yrkesfaglige utdanningsprogrammer* meldt inn av Utdanningsforbundet. Et eksempel om utdanning av vindkraftoperatører ble presentert av Frank Emil Moen fra Dalane videregående skole.

Utdanningsdirektoratet har det siste året behandlet forslag om fire nye fag. Vi har ikke mottatt forslag om vindkraftoperatørfag.

Dette ble vedtatt:

"SRY vurderer behov for gjennomgang av rutinene for etablering av nye fag, og ber om at saken settes på dagsorden til på neste SRY-møte 9. februar 2012."

I dagens samfunn med raske omstillinger og utvikling av nye produkter, arbeidsmetoder og endring av vilkår, som strengere sikkerhets- og miljøkrav, kan det oppstå behov for rask etablering av nye fag eller endring av eksisterende fag. I NOU 2008: 18, Karlsestutvalget, vises det til utfordringen ved et system hvor mange parter og instanser er involvert. I kapitlet *Raskere omstilling i utdanningssystemet* står det:

"Omstilling innenfor slike store strukturer, med så mange interessenter og deltakere og med så stor spredning i faglig innhold, er krevende. Utvalget mener flere tiltak må gjennomføres for å få til en raskere omstilling i tråd med arbeidslivets behov. For det første må det etableres ordninger som raskere oppdager og definerer behov for endringer. Slike behov skal etter dagens

organisering kanaliseres fra bransjene gjennom faglige råd til Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet. I dag finnes det ingen verktøy eller rutiner som sikrer at nye behov blir kartlagt og meldt fra om."

Rutiner for etablering av nye lærefag

Disse rutinene, som ligger på www.udir.no, skal følges når nye fag skal foreslås:

Grunnlag for å innvilge søknad om nye programområder og lærefag er et definert behov for ny kompetanse. Et yrkesområde som skal utvikles til et nytt programområde eller lærefag må tilfredsstillende kravene til bredde og spesialisering på et nivå som tilsvarer andre programområder og lærefag. Forslag om nye tilbud skal som hovedregel tilpasses hovedmodellen med to års opplæring i skole og to år i bedrift. Et nytt fag må være av en slik art at det er mulig å utøve yrket etter avlagt fag- eller svennebrev. Det nye fagets egenart må være av en slik karakter at vesentlige deler av opplæringen ikke overlapper med beslektede tilbud.

Søknaden skal inneholde:

- Beskrivelse av programområdets eller lærefagets innhold og en utfyllende oversikt over det en fagarbeider skal ha av kompetanse for å utføre faget.
- Eventuell faglig overlapping og avgrensing til beslektede tilbud må beskrives.
- Anslag over antallet utøvere i bransjen, anslag over forventet antall læreplasser og behovet for faglærte i de kommende årene.
- Behovet for nyrekruttering må sannsynliggjøres.
- Forslag til plassering i tilbudsstrukturen, eventuelt om det foreslås et alternativt løp.
- En beskrivelse av fagområdet historikk.
- Forslag til fag- og yrkesbetegnelse.

Søknaden bør fremmes av berørte tariffparter i fellesskap. Alternativt må uttalelse fra ansvarlig nivå hos berørte parter vedlegges søknaden.

Forslag skal deretter behandles av det aktuelle faglige råd, SRY og Udir før det sendes på høring og til slutt eventuelt fastsettes av KD.

Disse retningslinjene kan medføre at det er en stor og omstendelig prosess å få opprettet et nytt fag. Det kan også medføre at det er vanskelig for lokale krefter å få satt i gang utdanninger ut fra lokale behov. En slik treghet kan være uheldig i en verden hvor nye arbeidsområder kan oppstå raskt og hvor omstillingsevne er viktig. Norsk fag- og yrkesopplæring har sin styrke ved at det er et nasjonalt enhetlig og oversiktlig system. Men dette kan også representere en svakhet, ved at prosessen for nye fag og lokale initiativ er for omstendelig.

I Danmark, som også har et nasjonalt enhetlig og oversiktlig system, finnes det for eksempel muligheter for lokale ordninger. Der kan en skole utarbeide en utdanning som ikke trenger å godkjennes av det faglige utvalget. Det stilles noen krav til innholdet, skolen må informere departementet om tilbudet (men departementet skal ikke godkjenne det) og det skal bekjentgjøres på skolens nettsider.

Forslag til vedtak

SRY setter ned en gruppe som får i oppgave å se på om og eventuelt hvilke tiltak som kan settes i verk for å få til en større mulighet for etablere fag ut fra lokale behov eller ut fra nye akutte kompetansebehov i enkelt næringer.

Gruppen bør innledningsvis klargjøre hva som er utfordringen og deretter eventuelt lage et mandat for arbeidet.

Gruppen skal bestå av:

- Astrid Moen Sund som representant for Utdanningsforbundet (leder)
- Kristian Ilner som representant for arbeidsgiversiden.
- Mette Henriksen Aas som representant for arbeidstakersiden.

Sekretariatsfunksjonen ligger hos Utdanningsdirektoratet

Saksbehandler: Ane Brurberg Haugland, KD
Telefon: 22 24 00 00
Epost: postmottak@kd.dep.no

Vår dato:
31.01.2012
Vår
referanse

SRY-møte 1- 2012

Dato: 09.02.2012
Sted: Henrik Ibsens gate 90, Solli Plass, Oslo

SRY-sak 03-01-2012	Fagopplæring for voksne - Forsøk med realkompetansevurdering som alternativ til skriftlig eksamen på Vg3-nivå
Dokument	Til behandling
Innstilling	SRY ønsker at et slikt forsøk gjennomføres Forsøket gjennomføres blant annet innenfor rammen av Vox sitt prosjekt om videregående opplæring på arbeidsplassen (Barne- og ungdomsarbeiderfaget og helsefagarbeideren)
Vedlegg	Notat fra KD

Sammendrag

Saken gjelder spørsmål om forsøk med realkompetansevurdering som alternativ til skriftlig eksamen på Vg3-nivå

I oppdragsbrev 28-10 av 29. juni 2010 fra departementet ble direktoratet bedt om å gjøre en vurdering av eksamenskravet for praksiskandidater i forskriften til opplæringsloven § 3-55 andre ledd, samt å vurdere behov for endringer i forskriftens § 4-13 første ledd andre punktum.

Som svar på oppdragsbrevet foreslår direktoratet at fylkeskommunene inviteres til å sette i gang forsøk innenfor rammen av opplæringsloven § 1-4 der en kan benytte realkompetansevurdering som vurderingsmetode istedenfor skriftlig eksamen, jf. forskriften § 3-55 andre ledd.

KD ber SRY gi råd om hvorvidt forsøkene med at realkompetanse kan erstatte skriftlig eksamen kan gjelde innenfor alle utdanningsprogrammene eller om forsøkene skal avgrenses til et eller flere utdanningsprogrammer.

Notat fra KD vedlagt.

SRY-møte 1- 2012

Dato: 09.02.2012
Sted: Henrik Ibsens gate 90, Solli Plass, Oslo

SRY-sak 04-01-2012	Fagopplæring for voksne - realkompetansevurdering
Dokument	Til behandling
Innstilling	<p>SRY nedsetter en gruppe som skal jobbe med spørsmålet om realkompetansevurdering med spesiell oppmerksomhet om fag- og yrkesopplæringen. Denne gruppen vil også bli SRYs kontaktgruppe mot Utdanningsdirektoratet i deres arbeid med nasjonale retningslinjer for dokumentasjon, vurdering og verdsetting av realkompetanse.</p> <p>Gruppen består av: Bente Sjøgaard YS, Kari Hoff Okstad, Spekter og Inger Lise Blyverket, Virke</p>
Vedlegg	

Fagopplæring for voksne

På SRY-møtet 3. november 2011 ble det startet en diskusjon om voksnes muligheter for å skaffe seg en fagutdanning. Strukturen for den videregående opplæringen er utarbeidet med tanke på ungdom. Det viser seg at voksne som ønsker å ta en fagopplæring kan møte hindringer som gjør det vanskelig å gjennomføre utdanningen. Kjell Reidar Hetland, fagopplærings sjef i Rogaland, var invitert til å holde en innledning om temaet. Innlegget og den påfølgende diskusjonen omhandlet først og fremst spørsmål om bruken av realkompetansevurdering.

SRY bestemte seg for å løfte saken til en vedtakssak, og følgende ble vedtatt:

SRY anbefaler at det skal utarbeides en nasjonal standard for realkompetansevurdering.

I tildelingsbrevet for 2012 fra Kunnskapsdepartementet til Utdanningsdirektoratet er følgende resultatmål formulert under **kapittel 3.1.2 Grunnopplæring for voksne**:

5. Direktoratet har igangsatt et arbeid for å utvikle nasjonale retningslinjer for dokumentasjon, vurdering og verdsetting av realkompetanse, jf. kommende oppdragsbrev om dette.

Oppdragsbrevet fra KD har foreløpig ikke kommet. Direktoratet vil i første omgang etablere en intern arbeidsgruppe som skal forberede arbeidet. Direktoratets ledelse vil i nærmeste framtid ta stilling til hvordan vi kommer til å organisere arbeidet. Siden dette er et felt som har mange interessenter som vi ønsker innspill fra, vil vi legge opp til en arbeidsform som ivaretar at representanter fra partene i arbeidslivet, interesseorganisasjoner, fylkeskommuner m.fl. får god mulighet til å bidra underveis i arbeidet.

Forslag til innstilling

SRY nedsetter en gruppe som skal jobbe med spørsmålet om realkompetansevurdering med spesiell oppmerksomhet om fag- og yrkesopplæringen. Denne gruppen vil også bli SRYs kontaktgruppe mot Utdanningsdirektoratet i deres arbeid med nasjonale retningslinjer for dokumentasjon, vurdering og verdsetting av realkompetanse.

Gruppen består av: Bente Sjøgaard YS, Kari Hoff Okstad, Spekter og Inger Lise Blyverket, Virke

Vår saksbehandler: Tor-Åge Brekkvassmo
Direkte tlf: 23 30 00 00
E-post: post@utdanningsdirektoratet.no

Vår dato:
31.01.2012
Vår
referanse
2011/118

SRY-møte 1 - 2012

Dato: 09.02.2012
Sted: Virke, Henrik Ibsens gate 90, Solli plass, Oslo

SRY-sak 05-01-2012	Nyoppnevning av SRY for perioden 2012 - 2016
Dokument	Til behandling
Innstilling	SRY slutter seg til fremdriftsplanen for nyoppnevning av SRY og faglige råd med følgende kommentarer:

Oppnevning av SRY for perioden 2012 - 2016

Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) oppnevnes av Kunnskapsdepartementet (KD), jfr Opplæringsloven § 12-1. Nytt råd skal oppnevnes for en ny fireårsperiode i juni 2012.

SRY hadde en første drøfting av mandatet i sitt desembermøte. KD er nå i ferd med å avslutte bilaterale møter med hver enkelt organisasjon i SRY.

KD inviterer i tillegg organisasjonene til å komme med skriftlige innspill om mandatet.

KD vil i SRY-møtet 9. februar gi noen hovedinntrykk fra de bilaterale møtene og drøfte noen spørsmål som har kommet opp i disse møtene.

SRY-møte 1 - 2012

Dato: 09.02.2012
Sted: Virke, Henrik Ibsens gate 90, Solli plass, Oslo

SRY-sak 06-01-2011	Nyoppnevning av de faglige rådene for perioden 2012 - 2016
Dokument	Til behandling
Innstilling	SRY slutter seg til fremdriftsplanen for nyoppnevning av faglige råd med følgende kommentarer:

Oppnevning av de faglige råd for perioden 2012 - 2016

Etter delegasjon fra KD, nyoppnevnes de faglige rådene av Utdanningsdirektoratet (Udir), jfr Opplæringsloven § 12-2. Nye råd oppnevnes for en ny fireårsperiode i september 2012.

Utdanningsdirektoratet sendte i brev av 08.11.2011 en invitasjon til partene i arbeidslivet og de faglige rådene med svarfrist 1. februar. I invitasjon bes de om å komme med forslag til endringer; bl.a. i sammensetning av de faglige rådene, rådsstruktur og mandat for arbeidet:

- Det er oppnevnt ni faglige råd, ett for hvert yrkesfaglig utdanningsprogram. Er dette hensiktsmessig? Er det faglige råd som kan slås sammen, eller bør det være flere?
- Opplevs størrelsen og representasjonen i de faglige rådene som hensiktsmessig?
- Utdanningsdirektoratet skal fastsette mandat for faglige råd. Direktoratet ber om innspill til mandatet. Er det nye oppgaver som de faglige rådene bør ivareta?
- Bør arbeidsformen i, og mellom, rådene og partene endres? Er det behov for andre møteplasser?

Direktoratet ville også gjerne ha innspill utover disse punktene som kan bedre partssamarbeidet.

Udir vil i SRY-møtet 9. februar legge fram noen hovedinntrykk fra partene og de faglige rådene og drøfte noen spørsmål som er blitt spilt inn til direktoratet.

SRY-møte 1 - 2012

Dato: 09.02.2012
Sted: Virke, Henrik Ibsens gate 90, Solli plass, Oslo

SRY-sak 07-01-2011	SRYs rapport 2008 - 2012
Dokument	Til behandling
Innstilling	<p>Det utarbeides en rapport for SRY for perioden 2008-2012</p> <p>SRY vedtar følgende disposisjon på rapporten:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Oppnevning av SRY for perioden 2008 - 20122. Sentrale saker i perioden 2008 – 2012<ol style="list-style-type: none">a) Kvalitetb) Forskning og dokumentasjonc) Frafall3. SRYs vurdering av perioden 2008 – 2012<ol style="list-style-type: none">a) Nye retningslinjer for samarbeidet mellom SRY, de faglige rådene og Udir4. Framtidige oppgaver og utfordringer5. Vedlegg

SRYs rapport 2008 - 2012

Ny organisering av partssamarbeidet ble vedtatt av Stortinget i juni 2004. SRY og de faglige rådene avslutter nå sin andre oppnevningsperiode.

For den første perioden 2004 – 2008 ble det utarbeidet en rapport for SRY og en fellesrapport for de faglige rådene. I SRYs rapport ble det lagt vekt på at dette var SRYs egen rapport, med organisasjonenes egne vurderinger og refleksjoner av rådets arbeid i perioden, i tillegg til en mer beskrivende form med hva SRY har behandlet av sentrale saker i perioden. Organisasjonene rapporterte med utgangspunkt i et spørreskjema i tillegg til at noen organisasjoner benyttet muligheten til å besvare spørsmålene i en mer åpen form.

I desembermøtet la Kunnskapsdepartementet i samarbeid med Utdanningsdirektoratet fram en framdriftsplan for oppnevningen av SRY og de faglige rådene for perioden 2012 – 2016. KD vil blant annet invitere organisasjonene til bilaterale møter i tillegg til at organisasjonene inviteres til å sende inn skriftlige innspill på både mandat og organisering av SRY og de faglige rådene. Sekretariatet ser det derfor denne gangen ikke som hensiktsmessig å gjennomføre en spørreundersøkelse. Deler av organisasjonenes skriftlige innspill til KD kan eventuelt oppsummeres i SRYs rapport.

Sekretariatet ber SRY drøfte om de ønsker en rapport for perioden og hvilken form de eventuelt ønsker på rapporten.

Innstilling til vedtak:

Det utarbeides en rapport for SRY for perioden 2008-2012

SRY vedtar følgende disposisjon på rapporten:

1. Oppnevning av SRY for perioden 2008 - 2012
2. Sentrale saker i perioden 2008 – 2012
 - a. Kvalitet
 - b. Forskning og dokumentasjon
 - c. Frafall
3. SRYs vurdering av perioden 2008 – 2012
 - a) Nye retningslinjer for samarbeidet mellom SRY, de faglige rådene og Udir
4. Framtidige oppgaver og utfordringer
5. Vedlegg

Vår saksbehandler: Benedicte H. Bergseng
Direkte tlf: 23 30 12 00
E-post: bbe@udir.no

Vår dato:
30.01.12

Vårreferanse
:
2011/3625

SRY-møte 1 2012

Dato: 09.02.2012
Sted: Virke, Henrik Ibsens gate 90, Solli Plass, Oslo

Orienteringssak	Publisering av ReferNets systembeskrivelse "VET in Europe – Country Report 2011, Norway"
Dokument	Til orientering
Innstilling	
Vedlegg:	"VET in Europe – Country Report 2011, Norway"

Publisering av ReferNets systembeskrivelse "VET in Europe – Country Report 2011, Norway"

Utdanningsdirektoratet har nå publisert rapporten "VET in Europe – Country Report 2011, Norway", som er en systembeskrivelse av norsk fag- og yrkesopplæring. Rapporten gir innsikt i hvordan den norske fagopplæringen er organisert, og er en årlig leveranse til Cedefop, EUs institusjon for fremming av fag- og yrkesopplæring.

Ved siden av å gi en grunnleggende framstilling av det norske systemet, er rapporten også laget for å gi oppdatert informasjon innen flere aktuelle tema i fag- og yrkesopplæringen. I kapittel 2 blir det redegjort for dagsaktuelle debatter innen fagfeltet, slik som frafall, kvalitetssikringsystemet, sikring av læreplasser, kompetanseheving hos lærere, praksisbrev, arbeidslivsfacet, internasjonalisering og mobilitet i grunnopplæringa og utviklingen av europeiske verktøy. Kapittel 3 omhandler tiden etter finanskrisen, der fokuset ligger på effekter og tiltak særlig knyttet til fag- og yrkesopplæringen.

Rapporten utvikles av Utdanningsdirektoratet i samarbeid med det norske ReferNettverket. ReferNet er et europeisk nettverk for dokumentasjon og ekspertise opprettet av Cedefop.

SRY-møte 1 – 2012

Dato: 9. februar 2012
Sted:

Orienteringssak	Årshjul for SRY
Dokument	Til orientering
Innstilling	

Februarmøtet

Saker

- Opplæringscentre
- Rutiner og prosedyrer for endring i yrkesfaglige utdanningsprogram
- Fagopplæring for voksne – Forsøk med realkompetansevurdering som alternativ til skriftlig eksamen på Vg3-nivå
- Fagopplæring for voksne – Realkompetansevurdering
- Oppnevning av faglige råd for perioden 2012 – 2016 – Tilbakemeldinger fra KD til SRY etter bilaterale møter og eventuell drøfting av spørsmål som har kommet opp.
- Oppnevning av SRY for perioden 2012 – 2016 – Tilbakemeldinger fra partene og spesifikt de faglige rådene på innspill til sammensetning, rådsstruktur og mandat

Orienteringssaker

- Status i arbeidet med nasjonalt kvalitetsvurderingssystem for fag- og yrkesopplæringen, herunder den "nye Skoleporten" v/Karl Skaar og Kari Steenstrup, Udir
- Refernet systembeskrivelse 2011

Aprilmøtet

Tema

Fylkesbesøket

Saker

- Nyoppnevning av SRY 2012 – 2016 - Drøfte arbeidsmåter og organisering av sekretariatet i SRY
- Historieprosjekt for fag- og yrkesopplæringen

Orienteringssaker

Stortingsmeldingen Utdanning for velferd.

Junimøtet

Konstituering av nytt SRY

Saker

- Fagkonsentrasjon på Vg1 – presentasjon av utredning fra Fafo.
- Endringer i tilbudsstrukturen

Temasaker (?)

Hvordan er de nordiske lands yrkesutdanninger i stand til å møte arbeidslivets behov?
Rapport fra Håkon Høst.

Opplæringssentre i fag- og yrkesopplæringen

– en kartlegging

UTKAST

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
1. Innledning	4
1.1 Utdanningsdirektoratets behandling av saken	4
1.2.1 Metode	4
1.2.2 Begrepsavklaringer	5
2. Glassfagsenteret Tinius og feieropplæringen ved Norges brannskole	5
3. Erfaringer med Glassfagsenteret og feieropplæringen	7
3.1 Tilbakemeldinger fra fylkeskommunene	7
3.2 Tilbakemeldinger fra lærere og skoleadministrasjon	10
3.3 Tilbakemeldinger fra lærlingene	10
3.4 Tilbakemeldinger fra bedriftene	11
4. Behov for nyetableringer og eventuelle krav til disse	12
4.1 Fag som bør organiseres i nasjonale opplæringsentre	12
4.2 Forutsetninger for at slike tilbud skal fungere	12
5. Konklusjon og anbefaling	13
5.1 SRYs anbefalinger	13
5.2 Utdanningsdirektoratets anbefalinger	13
Vedlegg: Intervjuguider	14

Sammendrag

I fagopplæringsystemet finnes det et mindre antall nasjonale og regionale opplæringscentre som ivaretar opplæringen i små fag på videregående nivå. Slike centre er ofte alene om å tilby opplæring i sitt fag, og de tar imot elever og lærlinger fra hele landet. Utdanningsdirektoratet gjennomførte høsten 2011 en undersøkelse for å identifisere styrker og svakheter ved fagopplæringstilbud som er organisert som nasjonale opplæringscentre. Denne rapporten gjengir funnene fra undersøkelsen.

Undersøkelsen ble igangsatt som følge av en henvendelse fra Byggenæringens Landsforening (BNL). BNL er en nærings- og arbeidsgiverpolitisk organisasjon for bedrifter i byggenæringen. Organisasjonen har over 4 000 medlemsbedrifter som til sammen sysselsetter nesten 70 000 ansatte. BNL er en del av partssamarbeidet og har representanter i Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk (FRBA). For Utdanningsdirektoratet er organisasjonen en viktig kilde til informasjon om kompetansebehovet i byggebransjen. I henvendelsen sin foreslo BNL blant annet at utdanningsmyndighetene bør opprette nasjonale og/eller regionale opplæringscentre som kan påta seg opplæringsansvaret etter Vg1 for flere av de små og mellomstore fagene innen bygg- og anleggsteknikk. Formålet med å opprette slike centre skal være å samle kompetansen i fag der den i dag er for spredt til at alle fylkene kan gi gode tilbud på egen hånd. BNL mener at opprettelse av slike nasjonale opplæringscentre vil styrke rekrutteringen til små og mellomstore fag.

Utdanningsdirektoratet opprettet en arbeidsgruppe som fikk ansvar for å vurdere forslaget. Gruppen gjennomførte en kvalitativ undersøkelse for å kartlegge følgende:

- Fylkeskommunenes erfaringer med å sende elever til skoler i andre fylkeskommuner
- Fylkeskommunenes erfaringer med å være skoleeier for skoler som har et nasjonalt eller regionalt nedslagsfelt
- Fordelene og ulempene ved nasjonale/regionale opplæringscentre sett fra lærers og administrators ståsted
- Fordelene og ulempene ved nasjonale/regionale opplæringscentre sett fra elevenes ståsted
- Fordelene og ulempene ved nasjonale/regionale opplæringscentre sett fra bedriftenes ståsted

Funnene fra undersøkelsen viser at fylkeskommunene jevnt over er fornøyd med tilbudene de benytter seg av, og at bedriftene og lærlingene er godt fornøyd med kompetansen lærlingene tilegner seg under opphold ved slike centre. Personalet på sentrene later til å ha høy kompetanse i fagene de underviser i, og de er svært engasjerte i driften av sentrene. Muligheten for å opprette opplæringscentre er til stede innenfor dagens regelverk.

Selv om funnene fra undersøkelsen er positive, mener vi at det er for tidlig å konkludere med at opplæringscentre er det eneste svaret på problemene med små- og mellomstore fag som BNL skisserer i sin henvendelse. Undersøkelsen var begrenset i omfang. Det vil ikke være riktig å igangsette en storskala investering i nasjonale opplæringscentre på et så spinkelt grunnlag. Vi ser behovet for å styrke datagrunnlaget ytterligere.

1. Innledning

1. september 2010 sendte Byggenæringens Landsforening (BNL) et brev til Utdanningsdirektoratet. I brevet foreslo BNL en rekke tiltak som kan bidra til å rette opp i forhold organisasjonen mener representerer feil og mangler ved dagens utdanningstilbud innen bygg- og anleggsteknikk. Blant annet foreslo BNL at utdanningsmyndighetene bør gjøre flere av fagene i utdanningsprogrammet om til særløpsfag, og at lærlingene i disse fagene må gjennomføre opplæringen i fellesfag og yrkesteorien i programfag på nasjonale eller regionale opplæringssentre. Videre foreslo BNL at opplæringen i de aller minste fagene bør gis i samarbeid med utvalgte bedrifter og videregående skoler lokalisert nær bedriften, eller grupper av bedrifter. BNL anser at disse fagene normalt vil følge 0+4-opplæringsløp, og mener at lærlinger i disse lærefagene også bør få undervisning i fellesfagene og programfag i de respektive opplæringssentrene.

BNL ønsker disse endringene fordi de mener at utdanningsprogrammet bygg- og anleggsteknikk er for bredt, og at fagene er for forskjellige til å kunne samles under en paraply. Enkelte fag er så små (målt i antall elever) at det blir vanskelig å etablere gode fagmiljøer dersom man tar sikte på å tilby fagene i alle fylkeskommuner. Ifølge BNL hender det ofte at de små fagene forsvinner i mengden på skoler som tilbyr opplæring i alle fagene utdanningsprogrammet rommer. Det har konsekvenser for rekrutteringen til de små fagene. BNL mener at opplæringen i disse fagene vil bli langt bedre ivaretatt dersom man samler fagmiljøene i regionale og/eller nasjonale opplæringssentre. Videre mener organisasjonen at fylkeskommunene skal være forpliktet til å bruke nasjonale/regionale opplæringssentre når slike alternativer finnes.

1.1 Utdanningsdirektoratets behandling av saken

Kort tid etter at BNL henvendte seg til Utdanningsdirektoratet opprettet direktoratet en arbeidsgruppe som fikk ansvar for å følge opp de ulike forslagene i henvendelsen. For å følge opp forslaget om å opprette nasjonale opplæringssentre i små fag og vurdere hensiktsmessigheten i en slik satsning, bestemte vi oss for å kartlegge andres erfaringer med nasjonale/regionale opplæringssentre. På bakgrunn av andres erfaringer ønsket vi å gjøre oss opp en mening om saken og gi anbefalinger til KD, som må avgjøre om vi skal etablere flere slike sentre.

1.2.1 Metode

Vi valgte en kvalitativ tilnærming til problemstillingen, og brukte intervjuer som datainnsamlingsverktøy. Kvalitative intervjuer er et egnet redskap for datainnsamling når man ønsker å tilegne seg dybdekunnskap om kompliserte fenomener og prosesser.

Vi rekrutterte informantene våre fra to skoler som per i dag fungerer som nasjonale opplæringssentre i sine fag, Norges brannskole og Glassfagsenteret Tinius, og fra fylkeskommuner og bedrifter som har benyttet tilbudene der. På Norges brannskole og Glassfagsenteret intervjuet vi til sammen seks personer fra personalet og seks lærlinger. Bedriftene vi kontaktet plukket vi tilfeldig ut blant bedrifter som har hatt lærlinger ved Norges brannskole og Glassfagsenteret det siste året. Vi intervjuet til sammen seks personer fra seks forskjellige bedrifter. Vi kontaktet fylkesutdanningsjefene i samtlige fylkeskommuner og ba dem henvise oss til en person som kjenner rutine rundt innsøking til nasjonale opplæringssentre. Åtte personer svarte på henvendelsen. Cirka midtveis i intervjurunden med representantene fra fylkeskommunene opplevde vi at vi ikke lenger fikk ny informasjon. De resterende intervjuene bekreftet inntrykket vi allerede hadde av

forholdene vi kartla. Gjentakelse kan være et tegn på at informasjonen man sitter på er riktig. Vi valgte derfor å avslutte datainnsamlingen fra fylkeskommunene da vi hadde gjennomført de åtte intervjuene i stedet for å bruke ressurser på å purre på de som ikke hadde svart. Til sammen intervjuet vi 26 personer.

Vi spurte informantene fra fylkeskommunene om deres erfaringer med nasjonale og regionale tilbud innen alle utdanningsprogrammene, ikke bare bygg- og anleggsteknikk. De fleste valgte likevel å konsentrere seg om tilbudene innen bygg- og anleggsteknikk, og av disse, var det Glassfagscenteret og feieropplæringen ved Norges brannskole de kjente best. Noen fortalte også om tilbud innen Vg2 anleggsteknikk som de hadde sendt elever til. Vi intervjuet ikke lærere, elever og bedriftsrepresentanter med erfaring fra disse skolene, og har derfor valgt å konsentrere denne rapporten om tilbudene i glassfaget og feierfaget.

Vi intervjuet lærerne og elevene ansikt til ansikt da vi besøkte Glassfagscenteret og Norges brannskole. De øvrige intervjuene gjennomførte vi per telefon. Vi lagde intervjuguider med underspørsmål som gikk i dybden på problemstillingene vi har i punktene skissert ovenfor. Intervjuguidene ligger vedlagt bakerst i rapporten. Personalet på sentrene og representantene fra bedriftene og fylkeskommunene fikk tilsendt intervjuguidene i forkant av intervjuene. De fikk også anledning til å lese intervjureferatene i etterkant og korrigere misforståelser og/eller unøyaktigheter. Undersøkelsen er kvalitativ og ikke statistisk representativ. Den er basert på et lite utvalg, og sier ikke noe generelt om fordeler og ulemper ved å organisere yrkesfaglig opplæring i nasjonale eller regionale sentre. Det undersøkelsen derimot gjør, er å gi en dekkende beskrivelse av erfaringene fra to av fagene innen bygg- og anleggsteknikk som har organisert opplæringen sin på denne måten. Kunnskapen vi har tilegnet oss gjennom undersøkelsen gir oss et godt grunnlag for å jobbe videre med problemstillingen i samarbeid med bransjen og andre interessenter.

1.2.2 Begrepsavklaringer

Når det er snakk om nasjonale opplæringssentre, blir ofte to alternativer nevnt: landslinjer og landsdekkende tilbud. Man kan søke på begge typene tilbud uansett hvor i landet man bor, og søkere fra hele landet stilles likt ved inntak. Forskjellen mellom landslinjer og landsdekkende tilbud har kun å gjøre med hvem som finansierer dem, og søkerne vil ikke merke noe til det. Staten finansierer landslinjene og fylkeskommunene har ansvar for landsdekkende tilbud i egen fylkeskommune.¹ Skillet mellom landslinjer og landsdekkende tilbud er ikke relevant for undersøkelsen vår. I denne rapporten vil vi bruke fellesbetegnelsen nasjonale/regionale opplæringssentre uavhengig av om tilbudene vi refererer til er landsdekkende, landslinjer eller ingen av delene.

2. Glassfagscenteret Tinius og feieropplæringen ved Norges brannskole

Når en bedrift sier ja til å ta inn en lærling i et fag, påtar den seg samtidig ansvaret for å gi opplæring i alle kompetansemålene læreplanen i faget dekker. Per i dag finnes det allerede fire særløpsfag innenfor bygg- og anleggsteknikk: feierfaget, glassfaget, isolatørfaget og steinfaget. Hvert av disse

¹ Kilde: http://www.vilbli.no/4daction/WA_Artikkel/?ASP=26412204&Ran=1302&Niva=V&Tid=V2007&TP=17-11-10&Bok=003745&Artikkel=003799

særløpsfagene har en læreplan som dekker både Vg2 og Vg3. De færreste lærebedrifter er i stand til å dekke alle kompetansemålene i læreplaner som er så omfattende. Lærebedrifter som tar imot feierlærlingene, må som regel samarbeide med fylkeskommunen for å få til et opplæringstilbud i de delene av yrkesteorien lærebedriften ikke selv kan dekke. Lærlingen og fylkeskommunene finner sammen en opplæringsløsning for fellesfagene, som regel ved den videregående skolen som ligger nærmest der lærlingen bor. For å dekke yrkesteorien, velger de fleste å benytte opplæringstilbudet ved Norges brannskole i Fjellidal i Nordland fylke. Glassfagbransjen har et lignende tilbud som mange lærebedrifter velger å benytte, Glassfagsenteret Tinius på Kongsberg. Ingen av disse skolene har status som landslinje eller landsdekkende tilbud. De har likevel etablert en sterk tilknytning til bransjene de representerer, og er i tillegg i stor grad lagt opp etter modellen BNL beskriver i sitt forslag. Det var bakgrunnen for at vi valgte å konsentrere kartleggingen vår om styrker og svakheter med disse to tilbudene.

Glassfagsenteret Tinius ble etablert i Kongsberg i 1984. Skolen er i dag en del av Kongsberg videregående skole, og tilbyr en bred opplæring i glassfaget som strekker seg over til sammen 30 uker. Undervisningen er delt opp i bolker, slik at lærlingene ikke er på skolen sammenhengende i 30 uker. De fleste lærlingene gjennomfører opplæringen i løpet av det første året de er i lære. Tilbudet til Glassfagsenteret omfatter praksisundervisning i verksted med grunnleggende opplæring i bruk av ulike typer verktøy og maskiner, bearbeiding av ulike materialer og opplæring i helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid (HMS). I HMS-opplæringen legger skolen spesiell vekt på bruk av personlig verneutstyr. Senteret tilbyr stasjonsundervisning i de ulike delene av glassfaget. Senteret har fem avdelinger: håndverksavdelingen, aluminiumsavdelingen, bilglassavdelingen, innrammingsavdelingen og isolerglassavdelingen/laboratoriet.²

Opplæring i feierfaget er et av tilbudene ved Norges brannskole, en skole som er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har det faglige og administrative ansvaret for skolen. Skolen er den eneste i landet som tilbyr opplæring i programfag i feierfaget i stor skala. I tillegg til feieropplæringen tilbyr skolen en rekke andre kurs innen brannvern. Feieropplæringen ved skolen strekker seg over tre år. Den varer i til sammen 17 uker, fordelt på tre kursperioder (trinn) og utgjør i alt 680 timer teori og praksis. Etter siste trinn avlegger lærlingen den obligatoriske skriftlige prøven. Opplæringen omfatter bare programfag, ikke fellesfag, og tar utgangspunkt i læreplanen for opplæring i bedrift i feierfaget. Lærlingene må ha fullført Vg1 bygg- og anleggsteknikk eller tilsvarende for å bli tatt opp. I løpet av oppholdene ved Norges brannskole får feierlærlingene opplæring i forebyggende brannvern, varme- og ventilasjonsteknikk, ventilasjonsanlegg, skadebegrensning, fyringsteknikk, bransje- og miljølære, skorsteinsteknikk, bygnings- og verktøylære, informasjonsteknologi i feierfaget.³

Lærebedrifter i feierfaget er kommunale. Glassfagbedriftene er private. Det kan ha betydning for hvordan de vurderer kostnadene forbundet med å sende lærlinger til opplæringscentre.

²<http://www.glassfagsenteret.no/>

³<http://www.nbsk.no/>

3. Erfaringer med Glassfagsenteret og feieropplæringen

Formålet med den kvalitative undersøkelsen vår var å kartlegge følgende:

- Fylkeskommunenes erfaringer med å sende elever til skoler i andre fylkeskommuner
- Fylkeskommunenes erfaringer med å være skoleeier for skoler som har et nasjonalt eller regionalt nedslagsfelt
- Fordelene og ulempene ved nasjonale/regionale opplæringscentre sett fra lærers og administrators ståsted
- Fordelene og ulempene ved nasjonale/regionale opplæringscentre sett fra elevenes ståsted
- Fordelene og ulempene ved nasjonale/regionale opplæringscentre sett fra bedriftenes ståsted

I dette kapitlet oppsummerer vi erfaringene våre informanter fra fylkeskommunene, opplæringscentrene og bedriftene har delt med oss.

3.1 Tilbakemeldinger fra fylkeskommunene

Vi ønsket å vite hvilke erfaringer fylkeskommunene har med nasjonale opplæringscentre, og intervjuet til sammen åtte personer fra fylkeskommuner rundt om i landet. Vi spurte både om omfanget på søkningen til nasjonale/regionale tilbud og hvilke rutiner som gjelder for innsøking. Vi ba dem også om å fortelle om fordeler og ulemper ved å benytte slike tilbud.

Informantene fra fylkeskommunene forteller at de fleste lærlingene som benytter seg av tilbudene til Glassfagsenteret og feierlinjen ved Norges brannskole, er ungdom eller unge voksne, og at det stort sett er gutter som velger dem. Generelt er lærlinger i særløpsfag noe eldre enn vanlig i fag som følger hovedmodellen. Lærlingene tar kun programfagene ved sentrene. Fellesfagene tar de ved en lokal videregående skole i hjemfylket. Flere av informantene forteller at gjennomføringsgraden blant lærlingene som drar til slike sentre, er høy.

Vårt inntrykk er at det er vanlig å sende alle lærlinger til disse sentrene hvis man først har tatt dem i bruk. Det forekommer også at fylkeskommuner lager egne, skreddersydde løsninger for lærlinger i stedet for å sende dem til et opplæringscenter, og da søker prøver de gjerne å finne løsninger i lokalmiljøet. Hvis bedriftene ønsker å benytte opplæringscenteret i stedet for den lokale løsningen de har fått tilbud om, må de ordne det praktiske selv, inkludert betalingen for oppholdet.

Tilbudet til Glassfagsenteret og Norges brannskole omfatter kun programfag. Fylkeskommunene må selv besørge opplæringen i fellesfagene. De fleste ivaretar denne forpliktelsen ved å gi lærlingen et tilbud ved den videregående skolen som ligger nærmest der lærlingen bor, men det finnes også eksempler på internettløsninger. En av fylkeskommunene tilbyr fellesfagene over en plattform på internett. Plattformen har imidlertid en kapasitetsgrense. Det hender at fylkeskommunen må henvise lærlinger til nærmeste videregående skole, men som regel klarer fylkeskommunen å gi et nettbasert tilbud til alle som ønsker det. Fylkeskommunen har svært gode erfaringer med ordningen.

Ifølge informantene er det vanligst at lærebedriftene selv tar ansvar for innsøkingen til opplæringscentrene og gir beskjed til fylkeskommunen når opplegget er klart. De fleste informantene opplyser at betalingen for oppholdet ved et opplæringscenter er en sak mellom

senteret og lærebedriften hver enkelt lærling er tilknyttet. Enkelte fylkeskommuner har direkte kontakt med sentrene om betaling. Når lærebedriftene betaler direkte til senteret, bruker de av lærlingtilskuddet. Når fylkeskommunene betaler, trekker de en del av lærlingtilskuddet til bedriften lærlingen er tilknyttet. Informantene har ikke detaljkunnskap om hvordan lærlingene finansierer livsopphold og andre personlige utgifter som påløper under oppholdet ved et opplæringscenter. De fleste har inntrykk av at lærlingene beholder lærlinglønnen mens de er der. Flere henviser også til Lånekassens bestemmelser. Lærlinger som oppfyller vilkårene til Lånekassen, kan motta borteboerstipend under gjennomføringen av opplæringen.⁴ De fleste informantene har inntrykk av at lærlingene er fornøyde med opplegget. En informant opplyser at fylkeskommunen dekker reiseutgiftene til elever som må reise til et annet fylke for å ta utdanningen vedkommende ønsker.

Ansvar for å følge opp lærlingen mens han eller hun får undervisning på et opplæringscenter ligger formelt sett hos fylkeskommunen der senteret er lokalisert. Hjemfylket er i utgangspunktet bare en økonomisk kontraktspart i perioden lærlingen oppholder seg på et senter i et annet fylke. Skoleeierfylket skal følge opp både skolene og lærlingene. I praksis skjer det likevel at hjemfylket (enten fylkeskommunen eller lærebedriften) følger opp lærlingene mens de oppholder seg i et annet fylke. Hvordan slik oppfølging konkret blir gjennomført, varierer noe mellom fylkeskommunene. En av informantene forteller at det er lærebedriften i hjemfylket eller eventuelt opplæringskontoret som følger opp lærlingen under oppholdet, og at all oppfølging derfor foregår gjennom lærebedrift eller opplæringskontor. Informanten fra det ene skoleeierfylket fortalte at han besøker skolen jevnlig. Under besøkene pleier han å gi lærlingene informasjon om lover og regler, og om hva fylkeskommunen forventer av dem. Han følger også opp personalet, for eksempel ved å informere dem om relevante kurs de kan delta på.

Vi spurte informantene om de følger opp lærlingene etter at de har gjennomført opplæringen ved et opplæringscenter. Samtlige av informantene svarte nei på dette spørsmålet. De har derimot samtaler med personer i lærebedriftene og opplæringskontorene som har ansvaret for lærlingene. Flere av informantene sier de har inntrykk av at lærebedriftene og opplæringskontorene er godt fornøyd med opplæringen lærlingene har fått ved opplæringssentrene.

Vi spurte informantene om det forekommer at noen takker nei til et tilbud om plass på et opplæringscenter etter først å ha vist interesse for det, eller at de lar være å bruke slike tilbud og heller ser seg om etter lokale løsninger. Med dette spørsmålet ønsket vi å kartlegge eventuelle barrierer som hindrer folk i å bruke slike tilbud. De fleste svarte at de ikke kjente til at noen hadde takket nei etter først å ha vist interesse. De som svarte ja på spørsmålet, sa at det dreide seg om svært få tilfeller, og at det da som regel var snakk om familiære årsaker. Flere svarte at lærebedrifter av og til foretrekker lokale løsninger fremfor tilbud på opplæringscenter. De argumenterer da gjerne med at tilbudene ved sentrene er for dyre eller at sentrene ligger for langt unna. Sistnevnte kan særlig være et problem for voksne lærlinger som har familieforpliktelser. Flere presiserte imidlertid at de fleste som velger disse lærefagene, er såpass godt informert på forhånd om hva opplæringstilbudet innebærer (blant annet perioder hjemmefra). De har tenkt gjennom det på forhånd og er innstilt på å gjennomføre det. Opplæringssentrene vil være et naturlig valg for disse.

⁴ Vilkårene er oppsummert her: <http://www.lanekassen.no/Hovedmeny/Stipend-og-lan/Borteboer/>

På spørsmålet om fordelene og ulempene ved å bruke opplæringscentre svarte informantene fra fylkeskommunene at lærlinger har store fordeler av å ta programfagene på et opplæringscenter. Læringsutbyttet er godt, og flere mener det skyldes læringsfellesskapet lærlingene får bli en del av mens de oppholder seg på sentrene. Lærlingene får sammenlignet seg med andre som driver med faget. De har gjerne kommet fra miljøer der det ikke var ikke så mange som var interessert i det de driver med. Det spisser deres interesse for faget å få være i klasser hvor alle skal lære det samme. Det er særlig en fordel for svake elever. En av informantene sa at man oppnår en "dragkrafteffekt" av å organisere opplæringen i sentre, og med det mente han at de sterke elevene drar de svake med seg. Det motiverer flere til å fullføre.

Videre gir senteroppholdene lærlingene anledning til å bygge nettverk og finne en rask vei inn i et fagmiljø. Lærlingene drar også nytte av stor lærertetthet og oppfølgingsregimer som later til å være mer omfattende enn det som er tilfelle i "vanlige" videregående skoler. En informant fortalte at det på sentrene ofte har blitt avdekket at lærlinger man trodde klarte seg selv, har behov for støtte, også i gjennomføringen av praktiske oppgaver. Informanten mener at det er et pluss at slikt blir avdekket, for da kan man sette inn tiltak tidlig i opplæringsløpet. Det øker sjansen for at lærlingene fullfører opplæringen. Sentrene har også en langt større utstyrspark enn det ordinære videregående skoler som tilbyr mange fag har mulighet til å investere i.

Vi har inntrykk av at kompetanseoppnåelsen til lærlingene ved de to opplæringssentrene er god, men vi kan ikke konkludere med at den er bedre enn kompetanseoppnåelsen til lærlinger som har tatt tilsvarende opplæring lokalt. Selv om mange av informantene mener at organisering av slike tilbud i opplæringscentre vil gi bedre kompetanseoppnåelse, var det ingen av informantene som kunne underbygge påstanden med tallmateriale. Da vi spurte om de hadde sammenlignet kompetanseoppnåelsen til kandidater fra opplæringscentre med kompetanseoppnåelsen til kandidater som har tatt imot alternative tilbud i hjemfylket, svarte flere at tallene er så små at en slik sammenligning ikke vil gi mening.

For fylkeskommunene er det store fordeler å ha tilgang til spesialiserte opplæringscentre. En informant sa det slik: "Jeg ser bare fordeler ved å samarbeide om fag som er små og spesielle. Vi klarer ikke å rekruttere til de små fagene i store grupper". En annen fremhevet fordelene ved å ha små fagmiljøer samlet på ett sted ved at det blir lettere for fylkeskommunen å få kontakt med potensielle medlemmer til prøvenemnder. Det gir forutsigbarhet å ha sentre hvor særløpselevne kan ta programfagene. En av informantene omtalte et nasjonalt tilbud som ligger utenfor bygg- og anleggsteknikk, og som er lokalisert ved en videregående skole som tilbyr en rekke andre fag. Informanten sa at det å ha et slikt nasjonalt tilbud i porteføljen har gitt skolen en viss stolthet. Det kan heve statusen til skoler å ha tilbud som er regionale eller nasjonale.

En ulempe en av informantene fra fylkeskommunene tok opp, er at det ikke er sikkert at rammene rundt opplæringen er tilpasset voksne. I så fall vil det bli krevende å kunne gi et tilbud om utdanningen til voksne søkere, og det vil da fortsatt være behov for å kunne sette sammen egne tilbud nærmere hjemstedet til slike kandidater. Flere av informantene fra fylkeskommunene var oppmerksomme på at for lærlingene kan det være en ulempe å måtte bo borte, særlig hvis de har familieforpliktelser. En informant mente at det kan være negativt å være lenge borte fra lærebedriften hvis det gjør at lærlingen mister verdifull opplæring i lærebedriften.

3.2 Tilbakemeldinger fra lærere og skoleadministrasjon

Vi ønsket å lære mer om utfordringene knyttet til å drive opplæringsssentre, og intervjuet derfor både undervisningspersonell og administrativ ledelse ved de to sentrene vi besøkte. De fortalte at lærerstaben ved skolene er nokså stabil og det er liten gjennomtrekk av ansatte. Den ene skolen slet for en tid siden med å rekruttere en faglært lærer, men situasjonen har nå løst seg.

Informantene fra de to skolene forventer at det ville være vanskelig å få rekruttert nye lærere. Ofte vil faglærte, særlig de med lang ansiennitet, tjene så godt at det å gå over i en undervisningsstilling vil medføre en vesentlig inntektsreduksjon. I tillegg vil det kreve at vedkommende innenfor et gitt tidsrom gjennomfører utdanning i yrkespedagogikk. Mange vil takke nei til en slik utfordring.

Per i dag underviser lærerne ved de skolene kun i programfag. Informantene fra den ene skolen mener at skolen ideelt sett burde tilbudt undervisning til fellesfagene, men sier samtidig at det ville blitt vanskelig og at det ville blitt "mye lediggang blant fellesfaglærerne" fordi antallet lærlinger er lite. Den andre skolen har ikke vurdert å tilby fellesfagene, blant annet fordi det ville vært vanskelig å gjennomføre så lenge undervisningen gjennomføres i bolker.

Skolen forholder seg både til fylkeskommuner som sender elever og til lærebedrifter som ønsker å ordne alt det praktiske selv. Informantene fra Glassfagsenteret mener at det er et problem at det ikke er obligatorisk å sende lærlinger til skolen. Fylkeskommunene og bedriftene kan velge andre løsninger. I tillegg til bidrag fra bransjen er skolen avhengig av et visst belegg for å få det til å gå rundt, og det kan bli vanskelig hvis veldig mange fylkeskommuner og bedrifter velger andre løsninger. Det gjør at finansieringen av tilbudet alltid vil være usikker. Feierlinjen har ikke noen problemer med rekrutteringen. De må derimot avvise søkere. Søkermengden tilsier at de kunne ha økt antall plasser. Den finansielle situasjonen til feieropplæringen er god, og informantene derfra forklarer det delvis med at det er stordriftsfordeler ved å organisere feierlinjen sammen med de andre tilbudene til Norges brannskole. Informantene tror ikke feiertilbudet kunne klart seg på egen hånd.

Verken informantene fra Glassfagsenteret eller de fra feierlinjen hadde inntrykk av at lærlingene opplever flyttingen som noe problem. De har gode erfaringer med internatet, og sier at lærlingene ser ut til å trives med å bo der. Informantene har, i likhet med informantene fra fylkeskommunene, ikke noen formening om deres lærlinger har et bedre eller dårligere læringsutbytte enn lærlinger som har fått tilsvarende opplæring andre steder.

3.3 Tilbakemeldinger fra lærlingene

For å lære mer om hvordan lærlinger opplever hverdagen på et opplæringsssenter, gjennomførte vi gruppeintervjuer med lærlinger ved Glassfagsenteret og feieropplæringen ved Norges brannskole, til sammen seks stykker. Vi spurte dem om hvor og når de fikk vite om utdanningstilbudet, hva de syntes om å måtte bo hjemmefra en periode for å få utdanningen de ønsket seg, hvordan de vurderte kvaliteten på opplæringstilbudet, hvordan de finansierte oppholdet, og om de opplevde finansieringen som tilstrekkelig. Vi ba dem også fortelle om livet som internatbeboer.

De fleste lærlingene fikk ikke vite om tilbudet før de begynte på Vg1. Et par av feierlærlingene fikk ikke vite at de måtte flytte for å få tatt programfagene før de var godt i gang med utdanningen, men de opplevde likevel ikke det som noe problem, delvis på grunn av at kursperiodene er forholdsvis kortvarige. En elev fortalte at en person hadde besøkt klassen hans og informert om glassfaget.

Personen hadde presentert faget som en mulighet for dem som ønsket en mer praktisk opplæring i stedet for enda ett år på skolebenken. Lærlingen dro på besøk til en lærebedrift i faget og fikk være med på reelle arbeidsoppgaver, noe han syntes var interessant. Lærerne ved Glassfagsenteret var til stede i bedriften da og informerte om skolen.

Lærlingene er nokså samstemte i at det å flytte ikke var noe problem, og at de ikke hadde vurdert å droppe utdanningen på grunn av flyttingen den innebar. Lærlingene hadde ikke inntrykk av at de andre lærlingene på skolen hadde hatt noen problemer med flyttingen heller.

Lærlingene var svært fornøyd med opplæringen. Glassfaglærlingene fortalte at de lærer masse om alle deler av glassfaget, og de oppfattet oppgavene som relevante for den læreplassen de tilhører. Feiirlærlingene var også fornøyd og mente at det faglige nivået var høyt. De syntes det er fint med tverrfagligheten man oppnår ved å være lokalisert med andre fag.

Lærlingene finansierer oppholdet ved hjelp av lærlinglønnen, som de får beholde mens de er på senteret, og borteboerstipend dersom de oppfyller Lånekassens bestemmelser. De mener at disse to kildene til sammen er tilstrekkelig. Lærlingene på en av skolene fortalte at det varierer hva kommunene dekker og følgelig hvor mye penger de får. Lærlingene synes at det er uheldig, og mener at fylkeskommunene og lærebedriftene bør operere med en felles sats. Lærlingene ved begge skolene er fornøyd med internatene, men sier samtidig at standarden er enkel. Internatet på Norges brannskole er ikke døgnbemannet. Samtidig er mange av beboerne som tar andre kurs på brannskolen godt voksne, og det preger miljøet på internatet. Vi fikk likevel inntrykk av at feiirlærlingene ønsket at internatet skulle være bemannet døgnet rundt, også i helgene. Internatet glassfaglærlingene bor på er døgnbemannet. Både lærere og elever sier det er viktig for å unngå festbråk og rot. De får dessuten tettere kontakt med lærlingene, og på den måten får skolen raskere greie på eventuelle problemer lærlingene strever med under oppholdet. Feiirlærlingene sier at skolen gjerne kunne vært nærmere en by, samtidig synes de samholdet blir bedre når man bor sammen på et lite sted.

3.4 Tilbakemeldinger fra bedriftene

For å lære mer om hvordan bedriftene vurderer kompetansen lærlingene tilegner seg under oppholdet på et opplæringscenter, intervjuet vi personer fra det kommunale feiervesenet og glassfagbedrifter som hadde sendt lærlinger til henholdsvis Norges brannskole og Glassfagsenteret. Vi intervjuet til sammen seks personer, fire fra feiervesenet og to fra glassfagbedrifter.

Informantene fra bedriftene virket godt fornøyd med opplæringen lærlingene deres har fått på opplæringssentrene. De fleste sa at det ikke finnes andre alternativer enn sentrene, og at de alltid sender lærlingene sine dit. Ingen hadde opplevd at lærlinger ikke ønsket å dra. Informantene forteller at det ikke har noen konsekvenser for den daglige driften at lærlingen er borte – lærlingen skal uansett ikke jobbe så selvstendig. Men noen av informantene syntes at periodene var for lange. En av informantene mente at lærlingen helst ikke burde være borte mer enn fem uker av gangen. En annen synes at skolen de benytter ligger litt for langt unna, og at det ville være en fordel med to sentre på to forskjellige steder som tilbyr opplæring i faget. Vi spurte informantene hva de syntes om prisen for oppholdet. En sa han synes det er for dyrt. Resten hadde ingen formening om det, og sa at de betalte "når regninga kommer". Informantene har lite kontakt med lærlingene sine mens de er på opplæringssentrene. De regner med at lærlingene tar kontakt selv hvis det er noe.

4. Behov for nyetableringer og eventuelle krav til disse

Vi spurte informantene fra fylkeskommunene om de mener tilbudet som finnes i dag er tilfredsstillende, og hvilke fag som eventuelt kan organiseres i nasjonale opplæringscentre. Videre spurte vi hvilke forutsetninger som må være oppfylt for at slike tilbud skal fungere. I dette kapittelet sammenfatter vi svarene vi fikk.

4.1 Fag som bør organiseres i nasjonale opplæringscentre

Vi spurte informantene fra fylkeskommunene om tilbudet som finnes i dag er tilfredsstillende eller ikke, og om det er noen fag de mener egner seg for opplæringscentre. Noen av informantene hadde ingen formening om tilbudet var tilfredsstillende eller ikke, og hvorvidt myndighetene bør opprette flere nasjonale opplæringscentre. Flere fortalte at de klarer å dekke etterspørselen etter ulike typer fagutdanning med de utdanningstilbudene som finnes i dag, og de ser derfor ikke behov for å opprette flere opplæringscentre. Andre nevnte flere fag de syntes burde organiseres på denne måten. Vi oppsummerer punktvis:

- Alle særlopsfag, for eksempel smed
- Små/verneverdige fag, for eksempel trebåtbygger
- Anleggsgartner
- Tømmerfaget (enkelte fylker sier de har problemer med rekrutteringen til dette faget, slik at de må velge en 1+3-ordning for de få som søker)

En av informantene som mente det kunne være behov for flere nasjonale eller regionale opplæringscentre, påpekte det vanskelige i å skulle bruke dagens søkemønster som en pekepinn på hvor populære et nytt tilbud vil bli. At ingen etterspør en gitt utdanning, trenger ikke å tyde på manglende interesse. Som informanten sa: "Ettersom det ikke finnes noe tilbud, er det heller ingen som søker."

Noen av informantene hadde synspunkter på varigheten til kursene. En som uttalte seg om det, vektla at undervisningen ved nasjonale/regionale opplæringscentre bør bli tilbudt i bolker, og at bolkene ikke bør være lenger enn fire uker. Det minker sannsynligheten for at flytting/lang reisevei vil bli oppfattet som et problem blant potensielle søkere.

4.2 Forutsetninger for at slike tilbud skal fungere

I intervjuene presenterte flere av informantene tanker om forhold som må være til stede for at opplæringscentre skal fungere optimalt. Vi oppsummerer dem punktvis:

- Opplæringssentrene må ha forutsigbar finansiering, gjerne statlig etter modell fra Norges brannskole.
- Opplæringssentrene bør ha en sterk bransjetilhørighet – bransjen må ønske å sende personer dit.
- Opplæringssentrene bør være samlokalisert med beslektede fag. På den måten oppnår man stordriftsfordeler og synliggjør også for elever/lærlinger hvilke muligheter som finnes innen fagområdet. Ved samlokalisering vil det dessuten være enklere for sentrene å tilby undervisning i fellesfag også. Frittstående sentre med få elever vil neppe kunne tilby undervisning i fellesfag fordi det vil medføre mye lediggang blant fellesfaglærerne.

- Nyetablering av opplæringssentre bør ta utgangspunkt i eksisterende skoler. Det vil antakeligvis koste mindre. Dessuten kan det, som en informant påpekte, "øke skolens status å ha et landsdekkende tilbud". Det er positivt i rekrutteringssammenheng.
- Opplæringssentrene bør ha bemannet internat og tilby rådgiving/sosial oppfølging.

5. Konklusjon og anbefaling

Hovedinntrykket fra intervjuene er at det er behov for opplæringssentrene som finnes i fag som har få søkere i hvert fylke. Fylkeskommunene, bedriftene og lærlingene er i all hovedsak fornøyd med tilbudene vi har sett nærmere på i denne undersøkelsen, og læringsutbyttet later til å være godt.

De fleste informantene fra fylkeskommunene mener at tilbudet som finnes i dag på fagopplæringsiden er tilstrekkelig til å dekke etterspørselen. En av dem påpekte likevel at man egentlig ikke kan vite dette sikkert fordi ingen elever og lærlinger kan søke på tilbud som ikke finnes. Muligheten for å opprette opplæringssentre er til stede innenfor dagens regelverk, og BNLS henvendelse tyder på at det er et behov i markedet.

5.1 SRYs anbefalinger

Kommer!

5.2 Utdanningsdirektoratets anbefalinger

Kommer!

Vedlegg: Intervjuguider

Intervjuguide – rektorer/ansatte

Tema	Spørsmål
Rekruttering	<p data-bbox="600 499 928 524">REKRUTTERING AV ELEVER</p> <p data-bbox="600 568 695 598"><u>Søkning</u></p> <ul data-bbox="651 607 1369 1464" style="list-style-type: none"><li data-bbox="651 607 1369 667">• Kan du fortelle litt om søkningen til skolen siste fem år? Endringer?<li data-bbox="651 678 1369 739">• Hvem søker seg til skolen? (Eksempel: alder, kjønn, bosted (fylkeskommune), utdanningsbakgrunn)<li data-bbox="651 750 1369 810">• Er skolen involvert i rekrutteringen av elever, eller er det fylkeskommunene som står for det?<li data-bbox="651 822 1369 927">• Hvis det er skolens oppgave: Undersøker dere årsaken til at elever takker nei? Hvis ja:<ul data-bbox="746 898 1334 927" style="list-style-type: none"><li data-bbox="746 898 1334 927">○ Hvilke grunner oppgir elever som takker nei?<li data-bbox="651 938 1369 1137">• Forekommer det at elever takker nei fordi de ombestemmer seg og likevel ikke ønsker å flytte? Hvis ja:<ul data-bbox="746 1043 1334 1137" style="list-style-type: none"><li data-bbox="746 1043 1334 1104">○ Hvor stor andel av de som takker nei, oppgir dette som årsak?<li data-bbox="746 1115 1334 1137">○ Hvorfor ønsker de ikke å flytte?<li data-bbox="651 1149 1369 1209">• Har dere tilgang til tall som viser aldersfordelingen til elevene?<li data-bbox="651 1220 1369 1326">• Opplever dere at alder har noen betydning for elevenes innstilling? Er det ulike utfordringer knyttet til å undervise ulike aldersgrupper? Hvis ja, på hvilken måte?<li data-bbox="651 1337 1369 1464">• Hva mener du om støtteordningene elevene kan benytte seg av for å finansiere oppholdet ved skolen? Hemmer de eller fremmer de søkning til skolen? Hva bør ev. endres ved ordningene? <p data-bbox="600 1509 849 1538"><u>Boforhold og flytting</u></p> <ul data-bbox="651 1547 1369 1899" style="list-style-type: none"><li data-bbox="651 1547 1369 1720">• Tilbyr skolen bolig/hybel til elever som ikke kan bo hjemme? Hvis ja:<ul data-bbox="746 1619 1369 1720" style="list-style-type: none"><li data-bbox="746 1619 1369 1648">○ Hva slags boform/boformer er det snakk om?<li data-bbox="746 1659 1369 1720">○ Er tilbudet universelt eller begrenset til de som er under 18 år gamle?<li data-bbox="651 1731 1369 1823">• Driver skolen ekstra oppfølging av elever som er under 18 år? Hvis ja:<ul data-bbox="746 1798 1369 1823" style="list-style-type: none"><li data-bbox="746 1798 1369 1823">○ Hva slags oppfølging er det snakk om?<li data-bbox="651 1834 1369 1899">• Kan du fortelle litt om erfaringene dere har med elever som har flyttet langt for å gå på skolen? <p data-bbox="600 1944 935 1968">REKRUTTERING AV LÆRERE</p> <ul data-bbox="651 2013 1369 2042" style="list-style-type: none"><li data-bbox="651 2013 1369 2042">• Kan du fortelle litt om sammensetningen til lærerstaben

	<p>ved skolen? (Eksempel: alder, kjønn, utdanningsbakgrunn, gjennomsnittlig ansettelsestid ved skolen)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan du fortelle litt om skolens rekrutteringspolitikk? • Har dere hatt problemer med å rekruttere den riktige kompetansen? Hvis ja: <ul style="list-style-type: none"> ○ Hvilken type kompetanse har det vært vanskelig å få tak i? ○ Hvordan har dere håndtert problemet? ○ Er problemet spesielt for deres bransje/fag, eller er det noe de fleste landslinjer/nasjonale sentre vil møte på? ○ Er problemet løst? • Underviser dere også i fellesfag? • Samarbeider fellesfaglærere med faglærere om å yrkesrette undervisningen i fellesfag? Hvis ja: <ul style="list-style-type: none"> ○ Hvilke erfaringer har dere med dette?
Kompetanseoppnåelse	<p><u>Læringsresultat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kjenner dere til kandidatenes snittkarakter ved inntak? • Kjenner dere til kandidatenes snittkarakter ved avsluttet utdanning? <p><u>Sammenligninger</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Har du undervisningserfaring fra andre videregående skoler? • Hvis ja, skiller elevgruppen her seg fra dine andre erfaringer? På hvilken måte i så fall? <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Motivasjon</i> ○ <i>Kompetanseoppnåelse</i> ○ <i>Modenhhet (ro og orden)</i>
Utstyrspark	<ul style="list-style-type: none"> • Hva slags utstyr behøver dere for å drifte utdanningstilbudet? • Hvor mye koster det å holde utstyrsparken ved like? • Er utstyrsparken tilfredsstillende, eller har dere behov for nyanskaffelser? • Hvordan har dere finansiert utstyrsparken?
Økonomi	<ul style="list-style-type: none"> • Kan du fortelle litt om hvordan utdanningstilbudet er finansiert? • Hvor stor andel av midlene følger eleven/kommer fra elevens fylkeskommune? Hvor stor andel kommer fra andre kilder? Hvilke andre kilder er det snakk om? • Har dere beskrevet finansieringsmodellen i noen dokumenter, og kan vi i så fall få tilgang til disse? • Hvor stabil er finansieringen? Forskjell mellom fylkeskommuner? <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Krangler de på pris?</i> ○ <i>Betale de først etter forfallsdato? Purringer?</i>

Oppfølging fra skoleeier	<ul style="list-style-type: none"> • Hvem er skoleeier? • Hva slags oppfølging får skolen fra skoleeier? • Tilfredsstill oppfølgingen skolens behov? Hvis nei: <ul style="list-style-type: none"> ○ Hvilke oppfølgingsbehov har dere som ikke blir dekket av skoleeier? ○ Er det spesielt for deres bransje/fag, eller tror du de fleste landslinjer/nasjonale sentre vil møte samme utfordring?
--------------------------	--

Intervjuguide – lærlinger

Rekruttering	<p>REKRUTTERING AV ELEVER</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tema 1: Ungdommer og flytting, barrierer. Hva kan skolene gjøre for å bli så attraktive at flytting ikke lenger fremstår som et problem? <ul style="list-style-type: none"> ○ Hvordan er det å gå på skole her? Frafall: Er det noen som har blitt borte underveis? Hvis ja: Vet du hvorfor? ○ Hvordan er det å bo på internat? Hva slags støtteapparat finnes? Hvordan er det sosiale miljøet? ○ Har det vært positivt å flytte, eller var det noe du gruet deg til? ○ Du valgte feierfaget. Visste du da at du måtte flytte hit da du bestemte deg for det, eller kom det som en overraskelse? ○ Hvor fikk du informasjon om skolen? ○ Hva synes du om det faglige nivået? ○ Hvordan tror du opplæringen ville vært hvis det var fylkeskommunen din som stod for tilbudet? • Tema 2: Økonomi, borteboer. Fordeler og ulemper. <ul style="list-style-type: none"> ○ Er det en økonomisk belastning for deg å ta utdanning som borteboer, eller er støtteordningene så gode at det går greit?
--------------	---

Intervjuguide fylkeskommuner

Tema	Spørsmål
Søkning og formidling	<ul style="list-style-type: none"> • Har dere formidlet elever til nasjonale opplæringssentre de siste fem årene? Hvis ja:

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kan dere fortelle litt om søknungen til nasjonale opplæringscentre de siste fem årene? Hvor ofte formidler dere elever til slike sentre? Hvilke tilbud har dere benyttet? Hvor tar elevene fellesfagene? ○ Hvem benytter seg av slike tilbud? (For eksempel: alder, kjønn, utdanningsbakgrunn) ○ Forekommer det at elever takker nei til tilbud om plass ved et nasjonalt opplæringscenter etter først å ha vist interesse for det? Undersøker dere i så fall årsaken til at det skjer? Hvis ja, hvilke grunner oppgir elever som takker nei? ○ Opplever dere at alder har noen betydning for elevenes interesse for tilbud ved nasjonale opplæringscentre? ○ Hva mener dere om støtteordningene elevene kan benytte seg av for å finansiere opphold ved nasjonale kompetansesentre? Hemmer de eller fremmer de søkning til sentrene? ○ Hva mener dere om de nasjonale tilbudene som finnes i dag? For mange? For få? Hvis ja, hvilke andre linjer er det behov for? ○ Hvilke fordeler og ulemper ser dere ved bruken av nasjonale kompetansesentre? <ul style="list-style-type: none"> ▪ for elevene (for eksempel læringsutbytte) ▪ for fylkeskommunene (for eksempel administrative, finansielle og praktiske forhold. Vil ev. opprettelse av flere slike sentre ha konsekvenser for fylkeskommunens evne/mulighet til å tilby opplæring?) ▪ for skolene? (for eksempel administrative, finansielle og praktiske forhold) <p>Hvis dere ikke har formidlet elever til nasjonale kompetansesentre:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Hvorfor har dere ikke formidlet elever til nasjonale kompetansesentre? <ul style="list-style-type: none"> ● Forvalter dere utdanningstilbud som er nasjonale/landsdekkende? Hvis ja, kan du fortelle litt om erfaringene dere har med tilbudet/tilbudene?
Økonomi	<ul style="list-style-type: none"> ● Kan du fortelle litt om hvordan din fylkeskommune betaler for utdanningstilbudet? ● Hvor stor andel av midlene følger eleven/kommer fra

	<p>elevens fylkeskommune? Hvor stor andel kommer fra andre kilder? Hvilke andre kilder er det snakk om?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har dere beskrevet finansieringsmodellen i noen dokumenter, og kan vi i så fall få tilgang til disse?
Oppfølging	<ul style="list-style-type: none"> • Følger dere opp elevene etter at de har flyttet over til nasjonale kompetansesentre? Hvis ja, hvordan? • Følger dere opp elevene etter at de har fullført opplæringen ved nasjonale kompetansesentre? Hvis ja, hva slags inntrykk har dere av nivået på kunnskapene og ferdighetene elevene har tilegnet seg under oppholdet? Finnes det personer som har tatt tilsvarende utdanning i hjemfylket? Hvis ja, er det noen forskjell på kvalifikasjonene kandidatene i de to gruppene har oppnådd? • Følger dere opp kompetansesentrene? Hvis ja, hvordan?

Intervjuguide lærebedrifter

<p>Spørsmål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forekommer det at lærlinger ikke vil reise til skolen? Hvorfor? • Forekommer det at dere velger å ikke sende lærling til skolen? I så fall hvorfor? • Kan du si noe om din vurdering av tilbudet? <ul style="list-style-type: none"> ○ Hvilke forventninger hadde du til tilbudet? ○ Innfris forventningene? ○ Hvordan vurderer du kompetansen lærlingen tilegnet seg under oppholdet? Kunne dette tilbudet like gjerne blitt gitt i hjemfylket? (finnes det miljøer der som kan tilby en tilsvarende opplæring?) • Hvilke fordeler og ulemper ser dere ved bruken av nasjonale kompetansesentre? • Skaper det problemer at lærlingen er fraværende i disse ukene eller månedene? • Følger dere opp lærlingen under skoleoppholdet? • Har dere kommunikasjon med skolen om lærlingen under skoleoppholdet? • Opplever dere at skolen tar ansvar for lærlingene sosiale situasjon mens de er på skolen? • Hvordan skjer betalingen for tilbudet? • Er prisen akseptabel? • Hvordan er det med lønn til lærlingen under skoleoppholdet? • Kjenner du til at det er andre glassbedrifter som ikke ønsker å sende lærlingene sine til skolen? <ul style="list-style-type: none"> ○ Hvilke grunner oppgis i så fall?

Notat

Fra: KD, Opplæringsavdelingen Dato: 25.01.2012
Til: Møte i SRY 09.02.12 Saksnr.: 201002673
Saksbeh.: Ane Brurberg Haugland
Telefon: 22 24 75 08

Forsøk med realkompetansevurdering som alternativ til skriftlig eksamen på Vg3-nivå

Bakgrunn

I oppdragsbrev 28-10 av 29. juni 2010 ble direktoratet bedt om å gjøre en vurdering av eksamenskravet for praksiskandidater i forskriften til opplæringsloven § 3-55 andre ledd, samt å vurdere behov for endringer i forskriftens § 4-13 første ledd andre punktum.

Forskriftens § 3-55 andre ledd lyder: *"Før praksiskandidater melder seg til fag- eller svenneprøve, skal dei ha bestått ein eigen eksamen etter nærmare forskrifter frå Utdanningsdirektoratet."*

Forskriftens § 4-13 første ledd andre punktum lyder: *"Det er ikkje mogleg å få godkjend fag i Vg3 i yrkesfaglege utdanningsprogram gjennom ei vurdering av realkompetansen som sluttvurdering."* Dette innebærer at også de som tar fag- eller svenneprøve etter denne bestemmelsen må avlegge både den teoretisk og den praktiske delen av prøven.

I oppdragsbrevet ble direktoratet bedt om å se på disse alternativene:

1. Vurdere om eksamen kan erstattes av en realkompetansevurdering som synliggjør om vedkommende praksiskandidat har den kompetansen som trengs for å kunne melde seg opp til fag/svenneprøven
2. Vurdere om det kan være aktuelt å innføre en begrenset unntaksordning fra eksamenskravet innenfor enkelte fagområder
3. Vurdere å legge eksamen til praksiskandidater på Vg2-nivået, dvs. på det samme nivået som elever/lærlinger blir vurdert etter i hovedmodellen (2+2).

I tillegg ba departementet direktoratet vurdere hvorvidt det i særskilte tilfeller kan

være aktuelt å tilby eksamen flere ganger per år enn dagens ordning med to.

Direktoratets svar på oppdragsbrevet

Direktoratet svarte på oppdragsbrevet i brev 17. november 2010.

Direktoratet anser alternativ 3 i oppdragsbrevet som uaktuelt og begrunner det med at hensikten med eksamen slik den er omtalt i § 3-55 er å prøve kompetansen mot målene i Vg3-planen. Gjeldende forskrift åpner for realkompetansevurdering på Vg2-nivå, jf. §§ 11-8 – til 11-15 i forskriften. Dette har ikke vært omstridt.

KD er enig i dette, og dette notatet gjelder derfor bare videre oppfølging av oppdragsbrevets punkt 1 og 2.

Direktoratet hadde, i samsvar med oppdragsbrevet, møte med SRY for å drøfte saken. Flere av SRYs medlemmer mente realkompetansevurdering vil svekke tilliten til praksiskandidatenes fagbrev. Andre argumenterte med at det vil være positivt med en utprøving siden vi mangler et nasjonalt system for realkompetansevurdering og at en må følge prinsippet om at realkompetansevurdering ikke skal prøves gjennom eksamen. Sammenfattende kan det altså se ut som det er dannet to forskjellige grunnholdninger til realkompetansevurdering som metode.

Direktoratet konkluderer slik:

”På bakgrunn av rapportene om manglende nasjonalt system/ulik praksis og en utrykt manglende tillit til metodens kvalitet fra flere av partene er det behov for en gjennomgang av systemet for realkompetansevurdering. Vi foreslår derfor tiltak som favner videre enn en endring av forskriften som svar på det konkrete oppdraget gitt i brev av 29.06.2010.”

Direktoratet foreslår at forskriften ikke endres nå, men at fylkeskommunene inviteres til å sette i gang forsøk innenfor rammen av opplæringsloven § 1-4 der en kan benytte realkompetansevurdering som vurderingsmetode istedenfor skriftlig eksamen, jf. forskriften § 3-55 andre ledd.

Spørsmål i spørretimen og skriftlig spørsmål til besvarelse

Den konkrete saken som danner noe av utgangspunktet for oppdragsbrevet, gjaldt praksiskandidater i helsefag i Hordaland fylkeskommune. Denne saken var oppe i spørretimen 12. mai i 2011 og til den konkrete saken henviste statsråden til muligheten for å få dispensasjon fra reglene om vurdering. I tillegg uttalte statsråden:

”Men så ser jeg nå nøye på om regelverket på dette området er godt nok i forhold til det ønsket vi har om at voksne mennesker skal kunne få godkjent sin realkompetanse og få tatt fagbrev i godt voksen alder. Så det er en sak som jeg jobber med akkurat nå.”

Og videre:

”Det er veldig viktig at det er mulig for voksne med mye erfaring fra arbeidslivet å få anerkjent den realkompetansen de har, og å få mulighet til å ta fagbrev. Spørsmålet dreier seg om på hvilken måte man skal legge til rette for det. Det ser jeg nå nøye på.”

Den samme konkrete saken var også tema i skriftlig spørsmål til besvarelse (spørsmål 1179, besvart 11. mai 2010). I tillegg til å vise til muligheten for dispensasjon fra reglene om vurdering, uttalte statsråden:

”Jeg vil også be Utdanningsdirektoratet om å vurdere kravet om at praksiskandidater må bestå eksamen etter Vg3-nivå på nytt.”

Vurderinger i forhold til videre arbeid

Hvis KD skal gå for et forsøk slik direktoratet har skissert, er det flere ting rundt selve forsøket som må avklares; bl.a. tidsrammer, omfang, hva som ligger i direktoratets forslag om ”styrte forsøk”, konsekvenser for dokumentasjon (vitnemål, fag/svennebrev) etc. For praksiskandidater innen helsefagarbeiderutdanningen må det gjøres avklaring for å sikre aksept for dokumentasjonen hos Statens autorisasjonskontor.

I stortingsmeldingen om Utdanning for velferd som skal legges fram i vår, vil det bli foreslått ulike tiltak, bl.a. å prøve ut en vekslingsmodell for helsearbeiderfaget og barne- og ungdomsarbeiderfaget og å utrede modeller for komprimerte utdanningsløp for voksne med relevant kompetanse.

KD mener det er hensiktsmessig at det i tillegg settes i gang forsøk slik direktoratet har foreslått, for å prøve ut om den skriftlige eksamen for praksiskandidater kan erstattes med realkompetansevurdering. Slike forsøk og evalueringen av dem, kan gi verdifull kunnskap med henblikk på hvordan systemet for fremtiden skal være. Mulig oppstart av forsøk kan være høst 2012. Vi viser i denne forbindelse til at direktoratet skal sette i gang arbeidet med å utvikle nasjonale retningslinjer for dokumentasjon, vurdering og verdsetting av realkompetanse. Dette oppdraget er omtalt i tildelingsbrevet for 2012 til direktoratet.

KD ber SRY gi råd om hvorvidt forsøkene med at realkompetanse kan erstatte skriftlig eksamen kan gjelde innenfor alle utdanningsprogrammene eller om forsøkene skal avgrenses til et eller flere utdanningsprogrammer.